

مقدمه

بازی‌های سنتی ایرانی بخش مهمی از فرهنگ و میراث معنوی ما هستند. در روزگاری که خبری از تلفن همراه، رایانه و بازی‌های دیجیتال نبود، کودکان با وسایل ساده‌ای مانند سنگ، چوب یا تیله ساعت‌ها سرگرم می‌شدند. یکی از این بازی‌های جذاب، بازی یه‌قل‌دو‌قل است که هم در شهرها و هم در روستاهای ایران رواج داشته است. این بازی نشان می‌دهد که شادی و سرگرمی، همیشه به وسایل پیچیده نیاز ندارد و خلاقیت ایرانی‌ها حتی در بازی‌های کودکانه نیز دیده می‌شود.

تاریخچه بازی

یه‌قل‌دو‌قل از بازی‌های بسیار قدیمی ایران است که نسل به نسل منتقل شده و هنوز هم در بعضی مناطق کشور انجام می‌شود. این بازی در گذشته در کوچه‌ها، حیاط‌خانه‌ها و مدارس برگزار می‌شد و یکی از سرگرمی‌های مورد علاقه دختران و پسران بود. در برخی منابع آمده است که بازی‌های مشابه این در کشورهای دیگر مثل هند، ترکیه و یونان نیز وجود داشته، اما شکل ایرانی آن با شمارش خاص و ترتیب دقیق مراحلش، ویژگی منحصر به فردی دارد. نام بازی از واژه‌های شمارشی گرفته شده است: "یه‌قل" یعنی «یک دانه»، «دو‌قل» یعنی «دو دانه» و همین‌طور تا آخر.

وسایل مورد نیاز

وسایل این بازی بسیار ساده است و به همین دلیل محبوبیت زیادی دارد. وسایل شامل: پنج عدد سنگ کوچک، گرد و سبک (گاهی از تیله، هسته خرما یا مهره استفاده می‌کنند زمین صاف) معمولاً روی خاک یا کف حیاط) برخی بچه‌ها برای زیبایی بیشتر، سنگ‌ها را رنگ می‌کردند یا طرح می‌زدند تا هرکس سنگ‌های مخصوص خود را داشته باشد.

روش انجام بازی

1. شروع بازی: بازیکن سنگ‌ها را روی زمین می‌گذارد و یکی از آن‌ها را برمی‌دارد.
2. مرحله اول: یه‌قل: سنگ انتخابی را به هوا می‌اندازد، در همین زمان باید یکی از سنگ‌های روی زمین را سریع بردارد و سنگ در حال سقوط را قبل از افتادن بگیرد.
3. مرحله دوم: دو‌قل: همان کار را تکرار می‌کند اما این بار باید هر بار دو سنگ از زمین بردارد.
4. مرحله سوم: سه‌قل: سه سنگ را هم‌زمان برمی‌دارد و سنگ هوایی را می‌گیرد.
5. مرحله چهارم: چهارقل: باید چهار سنگ را با یک حرکت بردارد.

6. مرحله پنجم – همه‌قل: همه سنگ‌ها را با یک حرکت برداشته و سنگ هوایی را بگیرد.

اگر سنگ از دستش بیفتد یا ترتیب مراحل را اشتباه انجام دهد، نوبت او تمام شده و بازیکن بعدی وارد بازی می‌شود.

قوانین و نکات

هیچ‌یک از سنگ‌ها نباید به بیرون از محدوده زمین بروند.

اگر سنگ در هوا گرفته نشود، بازیکن می‌سوزد و نوبت بعدی را از دست می‌دهد.

بازی می‌تواند دو نفره یا گروهی باشد.

هر بازیکن تلاش می‌کند همه مراحل را پشت سر هم و بدون خطا انجام دهد.

فواید و اهداف بازی

بازی یه‌قل‌دوقل، در عین سادگی، باعث رشد مهارت‌های زیادی در کودکان می‌شود:

افزایش تمرکز و دقت دیداری

تقویت هماهنگی بین چشم و دست

پرورش سرعت عمل و عکس‌العمل سریع

یادگیری نظم، صبر و دقت در انجام حرکات ظریف

افزایش روحیه رقابت سالم و دوستی میان بازیکنان

این بازی هم جسم و هم ذهن را درگیر می‌کند و برخلاف بازی‌های دیجیتال، تحرک بدنی دارد و برای سلامتی مفید است.

نتیجه‌گیری

بازی سنتی «یه‌قل‌دوقل» یکی از نمونه‌های زیبای بازی‌های بومی ایران است که از دل سادگی و خلاقیت پدید آمده است. این بازی نه تنها سرگرم‌کننده است، بلکه مهارت‌های ذهنی و بدنی کودکان را تقویت می‌کند و یادآور روزگار شاد و صمیمی نسل‌های گذشته است.

در دنیای امروز که بیشتر بازی‌ها دیجیتالی شده‌اند، زنده نگه داشتن چنین بازی‌هایی می‌تواند کودکان را با فرهنگ اصیل ایرانی آشنا کند و شادی و تحرک را دوباره به فضای بازی‌هایشان برگرداند.

امیر محمد شعبانی

11ریاضی ب